

Instytut Śląski

Seria V

Komunikat Nr 12

Seria V

Śląski kalendarz historyczny

Zadaniem „Śląskiego Kalendarza Historycznego”, ukazującego się co miesiąc w formie komunikatów Instytutu, jest podanie ważniejszych wydarzeń z dziejów Śląska.

Fakt, że będzie to bodaj pierwsza tego rodzaju polska próba ujęcia przeszłości Śląska oraz trudności zebrania potrzebnego materiału historycznego mogą spowodować, że w kalendarzu tym będą niedociągnięcia względnie braki, zwłaszcza w dziedzinach, które nie są jeszcze należycie w literaturze naukowej opracowane. Stąd prośba do wszystkich, którzy braki zauważą, o komunikowanie ich Instytutowi Śląskiemu (Katowice, ul. Warszawska 37).

C z e r w i e c

1. 1769

Urodził się w Grodkowie **Józef Ksawery Elsner**, nauczyciel Chopina. Umarł 18. IV. 1854.

1. 1846

Zaczyna wychodzić „**Dziennik Górnośląski**”, pierwsze otwarcie polskie pismo na Śląsku.

1. 1848

Na kongresie słowiańskim w Pradze **Paweł Stalmach** oświadcza, że **mieszkańcy Śląska Cieszyńskiego są Polakami**.

1. 1850

Karol Miarka zostaje **nauczycielem w Pielgrzymowicach**. Na tej placówce rozpoczął swoją pracę jako pisarz ludowy, tu też nastąpiło jego uświadomienie narodowe po kontakcie ze Stalmachem.

2. 1163

Władysław książę krakowski i śląski umiera na wygnaniu.

Podział Śląska między jego synów rozpoczyna proces coraz większego z czasem rozdrabniania Śląska na szereg księstw.

3. 1903

Biskup wrocławski ks. Kardynał Kopp listem pasterskim występuje **przeciw pismom polskim** na Górnym Śląsku.

4. 1919

Rada Najwyższa postanawia odbycie **plebiscytu na Górnym Śląsku**.

4. 1921

Rozgorzała **walka pod Kędzierzynem**, w której oddziały powstańcze bohatersko odpierały gwałtowne ataki wojsk niemieckiego „Selbstschutzu”.

5. 1285

Umiera **Franco**, astronom, pochodzący ze Śląska, kanonik wrocławski.



5. 1895

We Wrocławiu powstaje filia Hakaty dla walki z polskością Górnego Śląska. Polakożercze to stowarzyszenie założyli dnia 3 XI. 1894 Hansemann, Kennemann i Tiedemann (Skrót: --H-K-T-Verein"). Pismo Hakaty nosiło tytuł: Die Ostmark.

6. 1764

Urodził się w powiecie sycowskim **Jan Samuel Richter**, pastor ewangel. i radca szkolny regencji opolskiej. Obrońca języka polskiego na Górnym Śląsku.

6. 1837

Urodził się w Miechowicach pod Bytomiem ks. **Norbert Bonczyk**, poeta polski na Górnym Śląsku. Najbardziej znane poematy jego to „Góra Chełmska” oraz „Stary kościół Miechowski”. — Zmarł jako proboszcz w Bytomiu 18. II. 1893.

6. 1869

Miarka zakłada „**Kasyno Katolickie**” w Król. Hucie, dokąd się przeniósł po rezygnacji ze stanowiska nauczyciela w Pielgrzymowicach.

6. 1918

W wyborach uzupełniających do parlamentu Rzeszy Niemieckiej przeprowadzonych w okręgu Gliwice-Lubliniec Korfanty odnosi wspaniałe zwycięstwo.

7. 1453

Jan, książę oświęcimski, uznaje się lennikiem Polski. W rok później hołduje szlachta tego księstwa królowi polskiemu, poczem w r. 1457 przechodzi księstwo drogą sprzedaży na własność Polski.

8. 1764

Fryderyk II, król pruski, **ogranicza możliwość zawierania małżeństw dla nieznających języka niemieckiego na Górnym Śląsku oraz wydaje zakaz przyjmowania do służby bez znajomości języka niemieckiego.**

8. 1920

Napad niemieckich bojówek na Polski Komisariat Plebiscytowy w Bytomiu, mieszczący się w hotelu „Lomnitz”.

9. 1631

Umiera **Krzysztof Suessenbach**, pastor polski w Byczynie na Śląsku Opolskim.

9. 1919

Ginie **zamordowany przez Niemców Izidor Murek**, działacz polityczny w polskim ruchu wyzwoleniczym na Górnym Śląsku.

10. 1920

Achilles Ratti, późniejszy papież Pius XI, **przybywa na Górny Śląsk jako papieski Komisarz przy Komisji Międzysojuszniczej.**

11. 1835

Śmierć **Jerzego Samuela Bandtkego**, ur. 24. XI. 1768, zasłużonego badacza naukowego Śląska.

13. 1807

Urodził się w Mikołowie ks. **Antoni Stabik**, znany pisarz znakomych książek dla ludu polskiego i wyborny kaznodzieja. Zmarł jako proboszcz w Michałkowicach 3 IX. 1887.

13. 1848

Pierwszy polski wiec ludowy w Bytomiu. W związku z wypadkami rewolucji marcowej (wiosna ludów) lud polski na Górnym Śląsku podniósł swoje prawa do życia narodowego, wysuwając cały szereg żądań.

14. 1848

Ks. Bogedain obejmuje **stanowisko radcy szkolnego** regencji w Opolu. Odtąd (aż do r. 1858) datuje się jego działalność około wprowadzenia języka polskiego w szkołach elementarnych na Górnym Śląsku.

15. 1893

Wybory do parlamentu w **okręgu bytomsko-tarnogórskim**; posłem obrany został mjr. **Juliusz Szmula**, gorący obrońca robotnika polskiego.

15. 1922

Polska i Niemcy zawierają z Komisją Międzysojuszniczą **umowę w sprawie przejęcia** przyznanych im części **Górnego Śląska**.

15. 1937

T. zw. „**Konwencja genewska**“ **przestaje obowiązywać** na Górnym Śląsku.

16. 1903

Wybory do parlamentu niemieckiego z udziałem po raz pierwszy polskich narodowych kandydatów: **Korfantego** i **Kowalczyka**. **Wybór Korfantego** stanowił pierwszy wyłom z pod hegemonii partii centrowej na Górnym Śląsku.

17. 1299

Książę Przemysław raciborski nadaje miastu **Raciborzowi** osobny **statut miejski**.

18. 1817

Na mocy król. pruskiego edyktu z dnia 14. 9. 1811 na Śląsku rozpoczęły Komisje regulacyjne dla **regulacji stosunków chłopskich** swoją działalność. Siedzibą Komisji były Strzelce. Regulacja trwająca do r. 1850, przyniosła ludności chłopskiej na Górnym Śląsku olbrzymie straty na korzyść niemieckich obszarników.

18. 1872

Urodził się w Mysłowicach ks. **Jan Kudera**, zasłużony historyk śląski, i zdecydowany patriota polski. Umarł 19. XI. 1943.

18. 1922

Naczelna Rada Ludowa na Górnym Śląsku oddaje władzę **pierwszemu śląskiemu wojewodzie, Józefowi Rymerowi**.

19. 1764

Król. pruskie **rozporządzenie, zabraniające** ludności na Górnym Śląsku urządzania **pielgrzymek „za granicę“**, zwłaszcza do Częstochowy. Zakaz ten trzeba było powtarzać jeszcze 5. 7. 1817 r., kiedy go ogłoszono w języku polskim w urzędowym orędowniku regencji opolskiej.

19. 1892

Ponowne uruchomienie rozwiązanej **polskiej organizacji akademickiej we Wrocławiu** pod nazwą Towarzystwa Akademików Górnoślązaków. Zorganizował je ówczesny stud. teol. **Karol Mysłiwiec**. Wszystkie bowiem polskie organizacje akademickie na terenie Prus uległy w r. 1886 urzędowej likwidacji.

22 1919

Wyznaczony **termin** wybuchu pierwszego **powstania na Górnym Śląsku**, które w ostatniej chwili zostało odwołane.

22. 1922

Polska obejmuje oficjalnie władzę nad przyznaną jej częścią Górnego Śląska.

23. 1290

Umiera **Henryk IV Probus** książę wrocławski a pod koniec życia także krakowski i sandomierski. Grobowiec jego w kościele św. Krzyża we Wrocławiu. Książę ten dążył do koronacji na króla polskiego.

26. 1864

Umiera dr. **Paweł Oszelda**, działacz narodowy na Śląsku Cieszyńskim w okresie wiosny ludów.

26. 1867

Urodził się **Paweł Kaizer**, rzeźbiarz kościelny, działacz narodowy na Górnym Śląsku; zmarł w grudniu 1935.

26. 1915

Śmierć **Marcina Biedermanna**, ur. 21. X. 1864, założyciela pisma „Górnoślązak”.

• 27. 1497

Książę **Mikołaj opolski**, pojmany przez niemieckich mieszczan w Nysie, zostaje tam **stracony**. Wyroku czytanego mu w języku niemieckim nie rozumiał, gdyż władał jedynie językiem polskim.

27. 1871

Poważne **zaburzenia polskich robotników i górników w mieście Król. Hucie** (dziś Chorzów), jako protesty przeciw germanizatorskim zamiarom rządu pruskiego. Zaburzenia stłumiły oddziały wojska pruskiego.

28. 1919

Traktat wersalski reguluje zachodnią granicę państwa polskiego i postanawia ostatecznie na Górnym Śląsku plebiscyt.

29. 1797

Urodził się w Olesnie **Józef Lompa**, patriarcha odrodzenia narodowego na Górnym Śląsku. Umarł 23. III. 1863.

30. 1764

Rozporządzenie króla pruskiego Fryderyka II, że tylko **nauczyciele umiejący po niemiecku mogą na Śląsku być zatrudnieni** w szkolnictwie.

Katowice, w czerwcu 1946 r.



U w a g a : Zezwala się na przedruk lub dowolne wykorzystanie komunikatów dla celów prasowych z podaniem źródła.

Drukarnia Urzędu Informacji i Propagandy Katowice, Nr 376 — R 22001